

Sedan årsskiftet ingår Erik Jacobssons tillsammans med gårdarna Smedberga och Jolsta i projektet Fossilfria lantbruk som Maria Elmwall är projektledare för. Tillsammans ska lantbrukarna försöka få ner sitt användande av fossila bränslen till ett minimum. I dag räknar de med att de är i stort sett 90 procent fossilfria.

FOTO: CAROLINA WAHLBERG

Att få till att alla in- och uttransporter körs med fossilfria bränslen är inte alltid helt lätt. Men gårdarna har ett bra samarbete med Helgenäs transporter som kör sina långträdare på RME, ett drivmedel som framställts ur rapsoolja. Att fler efterfrågar transporter med alternativa bränslen tror projektdeltagarna är bra för att skynda på omställningen hos fler.

På Erik Jacobssons gård finns en gammal tork från 50-talet, men bredvid den håller man för fullt på att bygga för en ny frötork som ska bli klar lagom till skörden.

I princip alla maskinerna på gårdarna som deltar i projektet körs på rapsbaserad RME. En enkel omställning eftersom bränslet kan användas i befintliga dieselmotorer. Dock krävs det lite mer av användaren i form av kunskap kring kvalitet och hantering. Men det är inga större svårigheter, menar Erik Jacobsson.

Alla tre gårdarna odlar spannmål och har därför installerat nya torkanläggningar och fastbränslepannor. David och Johan har valt flispannor och Erik har valt pellets. Vid förra skörden installerade han en mindre anläggning för att testa och till årets skörd ska anläggningen bli större.

De säger nej till fossila bränslen

Tre lantbrukarfamiljer i Östergötland bestämde sig för att försöka bli helt fossilfria på sina gårdar. Sedan årsskiftet har de ingått i projektet "Fossilfria lantbruk" och är i dag ungefär 90 procent fossilfria.

– Vi började för två år sedan på egen hand. Men vi kände att det måste finnas fler intressenter inom området, så vi hörde oss för och till slut valde Jordbruksverket att satsa på det här, säger Erik Jacobsson, en av lantbrukarna i projektet.

Sedan årsskiftet har man inom projektet undersökt de tre gårdarnas energianvändande inom fyra olika områden: maskinanvändning, torkprocess, växtnäring och in- och uttransporter.

– Själva kärnan i projektet handlar om hur

man kan minska sin användning av fossila bränslen och gå över till förnybara bränslen inom alla de områdena, säger Maria Elmwall från Energikontoret Östra Götaland, som är projektledare för "Fossilfria lantbruk".

Datainsamlingen är nu klar att analyseras, vilket görs av bland annat JTI. Maria Elmwall hoppas att man ska komma fram till bra slutsatser som ska mynna ut i en lathund för lantbrukaren som vill bli mindre beroende av fossila bränslen. Genom att jämföra datan från i dag med basåret 2009 kan man se tydliga skillnader.

– Det skiljer mycket i koldioxidutsläpp och det är jättekul, säger Maria Elmwall.

DRIVS PÅ RAPSOLJA

Det var 2006 som Erik Jacobsson tillsammans med David Varverud och Johan Mattsson slutade på sina dåvarande jobb på Lantmännen respektive Väderstad och istället började satsa på jordbruket. De inledde ett maskinsamarbete och sedan dess har ett

"Det är viktigt att frågan ställs. Man kan påverka mer än man tror."

gemensamt miljöintresse växt fram. I dag tycker Erik att det är jätteroligt och ser det som en sport att hitta nya lösningar och idéer kring fossilfria bränslen på gården.

När det gäller maskinanvändningen delar gårdarna på stora jordbearbetningsmaskiner som en kultivator och såmaskin. Gemensamma och enskilda maskiner tankas med drivmedlet RME som utvinns av rapsoolja. Det har fungerat bra på såväl moderna som äldre maskiner.

– Det är en väldigt lätt omställning i och med att systemen inte behöver bytas ut eftersom drivmedlet kan tankas i den vanliga tankas maskinerna både med RME och vanlig diesel, något som fungerar bra. RME är

sätt endast bytt bränslefilter två extra gånger på fordonen, säger Erik Jacobsson.

STÖRRE KVALITETSKRAV

Även om det är lätt att byta till RME finns det en del saker som skiljer bränslet från vanlig diesel.

– Det ställer större krav på kvalitet och kunskap kring hantering. Det är inte alltid bara att tanka och köra, säger Erik som ändå menar att det är lätt att lära sig.

Till exempel får man inte ha vatten i tanken och tankarna måste vara bra rengjorda för att minska förorening och bakteriebildning. Även temperaturen är viktig och Erik säger att en del menar att det är svårt att köra med RME på vintern. Men själv klarar han av att köra året runt bland annat med hjälp av motorvärmare.

I maskinsamarbetet ingår även en fjärde gård som inte jobbar fossilfritt och därmed tankas maskinerna både med RME och vanlig diesel, något som fungerar bra. RME är

även bra för arbetsmiljön i och med att det inte är giftigt att hantera, menar Erik.

NYA SPANNMÅLSTORKAR

På alla tre gårdar odlar man spannmål och har i enlighet med miljötänk installerat nya spannmålspannor. Förut hade alla gårdarna traditionella oljepannor. Men för att komma bort från oljan provade man först att använda RME istället för eldningsolja. Men det blev dyrare, så därför började de titta efter andra alternativ. Vid förra skörden satte Erik in en luftburen pelletspanna, som i dag har en maxeffekt på 100 kilowatt.

– Vi provade en liten först för att se hur det fungerade. Lagom till nästa skörd ska vi få en ny större med en maxeffekt på 250 kilowatt, säger Erik Jacobsson.

På Smedberga och Jolita har man istället installerat flispannor, som de även kan värma upp bostadshuset med. Men Erik Jacobsson tyckte att pellets passade bättre på hans gård.

– Det är bra eftersom det är lättarbetat och automatiserat. Man behöver inte titta till den så ofta vilket sparar tid på hösten, investeringen är också lägre, säger han.

När det gäller att ta ansvar är det lätt att själv inte köpa in några fossila bränslen, men när det kommer till inköp av växtnäring och in- och uttransporter från gården är det lite svårare att påverka helt och hållet. Att nå 100 procent fossilfritt inom de områdena är svårt.

– Vi tror inte att vi kommer att komma undan handelsgodslin. Det kommer att vara svårt att komma ner till noll där, men vi kan göra det bästa som går genom att använda den bästa handelsgodslin och använda den effektivt, säger Erik Jacobsson som även odlar en del kvävefixerande grödor.

VIKTIGT ATT STÄLLA FRÅGAN

När det gäller transporter till och från gården finns det ett bra samarbete med Helgenäs transporter, vars lastbilar körs på RME. Men ibland finns inte de tillgängliga och då ringer

Erik helt enkelt runt och frågar efter transporter med förnyelsebara drivmedel. Ibland är det lätt och ibland är det svårt. Även om transportörerna inte kan ordna fram sådana maskiner tror Erik att det är bra att folk börjar efterfråga dem för att de på sikt ska bli mer vanliga och tillgängliga.

– Det är viktigt att frågan ställs. Det vore bra om fler ställde frågan. Man kan påverka mer än man tror, säger Maria Elmwall.

Fakta: Fossilfria lantbruk

Vad: Ett projekt där man studerar tre spannmåls gårdar som försöker bli så fossilfria som möjligt inom områdena maskinanvändning, torkprocess, växtnäring och in- och uttransporter.

Hur: 2013: datainsamling och analys. Utveckla en lathund och hemsidan fossilfrialantbruk.se. 2014: fyra träffar runt om i landet, studiebesök på gårdarna och en slutkonferens i Linköping i september.

Vilka: Erik Jacobsson Charlotte Elander (odlar utsäde till vete, korn, vallfrö och vanlig raps), David och Karin Varverud (odlar etanolvete och raps) och Johan och Maria Mattsson (odlar etanolvete, raps och råg).

Finansiering: Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Agroööst är projektägare och Energikontoret Östra Götaland driver projektet med Maria Elmwall som projektledare.

CAROLINA WAHLBERG
carolina@ja.se • 019-16 61 35